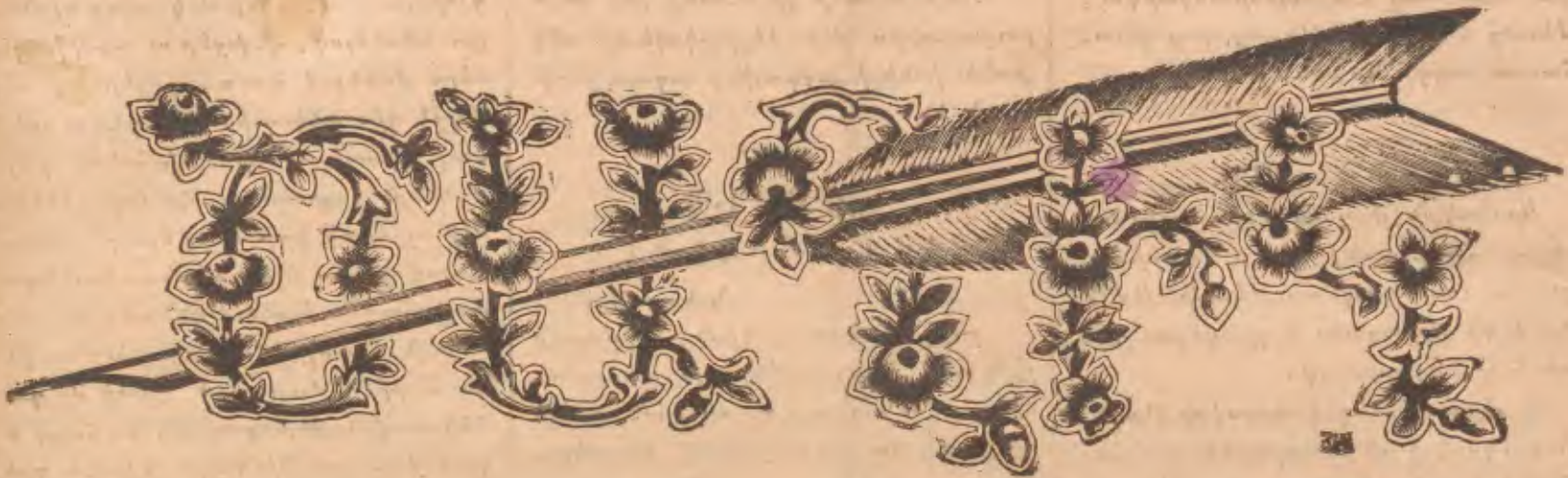

40 ՓԱՐԱ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱՆԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՓԱՐԱ 40

ԾԱՂԻԿ ԵԱՐԱՐԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆՁԱՄ ԿՐ ՏՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵԲԱՐՔԻ ԵՒ ՇԱՐԱՐ ՕՐԵՐՆ՝ — ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՐՈՒՄԵԱՆ ՊԻՆՆ Է 100 ՂՐԵ ԱՐԺԱՐՔ՝ — ՎԵՂԱՄԱՆԵԱՅԻՆ 50. — ԳԱՆԱՐԱՆԻ ԳՐԱՄԱՐ 115 ՂՐԵ. ՎԵՂԱՄԱՆԵԱՅ 60. — ԾԱՆՈՒՅԴԱՆ ՏՈՒՐ 5 ՂՐՂ.

ՈՐ ԵՒ Է ԳՐԱՄԱԿ ԿԱՄ ԳՐՈՒՄԻՆ ԱԷՏԷ Է ՈՒՂՈՒՆ
ԱՌ ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ ԵՒ ՏՆՈՐԷՆ ԱՆՏՈՆ ՍԱԲԱՆԱՆ,
Կ. ՊՕԼԻՍ, ՊԱՍՅՐ ԱՂԻ ԳՐԱՏԿԱԻ ՔԻՆ 20
ԽԱՐԱԳՐՈՒՄԵԱՆ յԱՆՁՆՈՒՄԸ ԳՐՈՒՄԻՆԻ ԵՍ ԿԵՆ ՏՐԱՒԻՐ:

ԹԻԻ 413 Բ. ՏԱՐԻ

1888

ՅՈՒՆՎԱՐ 23 ՇԱԲԱՏ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգային խնդիրներն օրըստ օրէնը մանիլ կըսկսի Մանսրնիլիէ ծառին, որուն տակ երկար ժամանակ կենալը մահաբեր է:

Առաջնորդական դէմքերուն թափուր վիճակը եթէ երկար տևէ, Մանսրնիլիէ ծառէն աւելի մահաբեր պիտի ըլլայ ազգին. գաւառացիք արդէն մոլի սովորութիւն ըրած են ընտանիքին թողլով Պօլիս գալ և տարիներով չը դառնալ իւրեանց քաղաք ումանք թշուառութենէ և ումանք զեղխութենէ, օրական շահածին ամբողջ օղոյ և խաղի տալով: Արդ գաւառացւոյն ընտանիքն իւր առաջնորդէն զատ որո՞ւ դիմէ, անշուշտ մէսիօնարաց կամ ժէզուիդաց՝ քանի որ առաջնորդ չի կայ գաւառաց մէջ. ի զուր ումանք այդ մարդորսներէն կը գանդատին, Ամերիկայէն, Ֆրանսայէն, Իտալիայէն հարիւրներով քարոզիչներ կը զրկեն, մենք, մեր գաւառական դէմքերը առանց առաջնորդի կը թողունք տարիներով: Երկուք ու կէս եպիսկոպոս ունինք անոնք ալ դէմ չեն հաւնիր. ըստ մեզ բանի բուն քահանայներ եթէ զրկուին գաւառաց ա-

ռաջնորդութեան, աւելի օգտակար կըլլայ. բայց իրաւամբ պիտի առարկուի թէ այդ ըսածդ ուր դանելու է, ուրեմն աշխատիք դէմ հաւնեցնել նոցունց Սրբազնութեանց, մինչև որ բանիրուն քահանայներ հասցնելու կարողանանք:

— Հրամեցեք որբազան Հարք, էրզրում գաւառի վիճակը թափուրէ. ձեզնէ ո՞վ կընդունի առաջնորդութիւնը:

Ձայն հանող ու պատասխանող չկայ:
— Երզնկայի վիճակին առարկութիւն մը չունիք ա՞, բարեբեր երկիր մ'է օգն ու ջուրը գեղեցիկ...

Պատասխան չիկայ:
— Բարեբրդի վիճակը գոնէ ընդունեցէք խաղաղ դէմ մ'է, հանգիստ կուտեք կը խմեք:

Մի քանի յօրանջումներ կը լսուին:
— Գարեբրդի առաջնորդութիւնը ընդունող կայ, եկէք չէ՞ մի ըսէք սրբազան Հարք այս տեղի ժողովուրդն գրեթէ վաղուց անհովիւ մնացած է:

— Իրաւ որ ես կերթայի, սակայն անձնական տկարութիւնս չը ներէր:

— Ես ալ կընդունէի, սակայն սոսկ կալի կերպիւ հարբուի եղած եմ:

— Ախ սա նորովա՞ծ Բիւմաթիղմա չըլլար, անմիջապէս ճամբայ կենէի:

— Շատ լաւ սրբազան Հարք հետե...

եալ վիճակներն ալ թափուր են ով կուղէ. Տիգրանակերտ, Մուշ, Բաղէշ, Վան, ունա վոյթա՛, տուէ վոյթա՛, ունա ֆաթաֆա՛:

Ձայն չի կայ:
— Հիմայ մնաց թափուր վիճակ մը ևս, եթէ անոր ալ չը հաւնիք ամենքդ ալ կեդրոնը պիտի մնաք, Իգմիրի առաջնորդութիւնը ո՞վ կուղէ...
— Ե՛ս, Ե՛ս, Ե՛ս, Ե՛ս, Ե՛ս:
Օ՛ հէս օլըսյթ. քանի որ բոլոր եպիսկոպոսունք իզմիրի վիճակին միայն հաւնած են, ըստ մեզ դէշ չըլլար եթէ ամենքն ալ անդ զրկուին:

Թաղական խորհրդոց ումանց կազդարարենք թէ նուէր անուամբ տուրք չառնեն իրենց դիմող թաղեցիներէ, զի չիկայ այնպիսի օրենք մը որ ստիպմամբ նուէր առնուլը արտօնէ. ասկէ զատ իլմուխապէրի և ին ծախքերու կառավարութեան օրինաց համաձայն ստակ պահանջեն, որք մէկ իլմուխապէրի համար՝ կը լսենք թէ եօթսուն, ութսուն, մինչև անգամ հարիւր դուրուշ կառնեն եղեր և տօմարին մէջ ըստ օրինի քսան դուրուշ արձանագրելով աւելորդն նուէր կամ այլ անուամբ տօմարը կանցնեն եղեր. ասի պարզապէս

պատճառ տալ է այնպիսի անկարգու-
թեանց և անսեղութեանց, որոց պատ-
ճառաւ ազգը կը տուժէ վերջը :

ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Կրօնական ժողովն ինիստ գումա-
րեցաւ Հինգշաբթի օրն ի Պատրիար-
քարան ատենապետութեամբ Ամեն-
Խորմեան Սրբազանի և զբաղեցաւ հե-
տեւեալ խնդիրներով :

1. Ժողովը տեղեկանալով որ Բաղէ-
շի գիւղօրէից մէջ ապօրինի ամուս-
նութեան դէպքեր կը պատահին, ու
րոշեց Բաղէշի Առաջնորդական Արժ. Տեղապահէն բացատրութիւն պահան-
ջել այս մասին :

Վանայ Հայոց Ձոր գաւառակին
մէջ բողոքականք մուտ գտեր են, ու
րոշեց Աղթամարայ Ս. Կաթողիկոսի
ուշադրութիւնն հրաւիրել :

3. Կրօնային թերթի մը հրատարա-
կութեան համար վարչական խորհուրդ
մը կազմեց, որ կը բաղկանայ հետե-
ւեայ անդամներէ :

Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-
պէյ, Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Գի-
մաքսեան, Արժ. Յովսէփ Վարդապետ
Այվազեան, Արժ. Ներսէս վարդապետ
Աստանեան, Արժ. Յովսէփ վարդապետ
Սարաճեան, Արժ. Տ. Յովհաննէս Ա.
քահանայ Հիւսիսեարպէյէնտեան և Արժ.
Տ. Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրեան :

Ժողովն որոշեց սոյն վարչական խոր-
հուրդն յառաջիկայ երկուշաբթի օր-
ուան համար ի նիստ հրաւիրել որպէս
զի պատրաստեն իրենց վարչական ծը-
րագիրն և որոշեն խմբագիրները :

Կ. Ժողովն յետոյ ի ներկայութեան
Ամեն Ս. Պատրիարք Հօր, առաջնոր-
դական վիճակայ վերակազմութեան
յանձնաժողովոյն միացաւ և նորա ծը-
րագիրն ընթերցելով յետ սրբադրու-
թեան վաւերացոյց զայն :

Ժողովն զրազնցաւ նաեւ այլևայլ
խնդիրներով :

Իզմիրէն կը գրեն թէ Մելքիսեդէկ
Սրբազան յունուար 23 այս օր կը
մեկնի անախ աւտոշիսիան շոգեհաւով
ուղղակի Կ. Պօլիս գալու համար, Հե-
տեւաբար Ն. Գերապապետութիւն առտ
կը հասնի երկուշաբթի առաւօտ :

Գոհութեամբ կիմանանք թէ մայ-
րաքաղաքիս մէջ ձերբակալեալ մէկ
քանի վանեցի ազգայինք ազատ թող-
ուած են :

ՆՈՐԱՎԵՊ

Հ Ա Յ Կ Ի Ի Զ Է Թ Ը

(Նոյն-ը Բէ-էն)

— Է՛հ, Աստուածիմ, միմաջի
չկրնալով հանդուրժել այս տեսարա-
նին, ահա աղքատ մը որ իրմէ աւելի
աղքատէ մը ողորմութիւն խնդրելու
կուգայ : Տիկի՛ն, լսի խօսքս անոր
ուղղելով, ձեռքէս բան մ'ընել չի գար
ձեզ, քանի որ ես իսկ զրկուած եմ
այդ միջոցներէն . . .

Ձղջացի, սակայն շատ ուշ այս խօս-
քերն արտաբերած լլլալուս :

Մուրացկանը պուշ ապուշ երեսէս
վար կախուած մնաց :

— Ի՛նչ կըսէք օրիորդ, ըսաւ Կար-
մացումի շեշտով մը, չեմ հաւատար
երբէք, քանի որ աղէկ գիտեմ թէ
հարուստ և ազգեցիկ պաշտպաններ
ունիք, որք . . .

— Իցի՛ւ թէ չունենայի, միմաջի
և չգիտեմ թէ այն միջոցին ի՛նչ սե-
ամազ մը աչքերուս վրայ իջնելով զիս
խաւարի մէջ ձգեց բողոքովին, և ինք-
զինքս անյարիր՝ դրան առջև ինկայ
անշունչ և անզգայացած :

Երբ արթնցայ անկողնիս մէջ էի,
և աւելի մեծ եղաւ զարմանքս ու ապ-
շուլթիւնս երբ քանի մ'օրէ ի վեր կը-
րակ ու ճրագ չունենալուս հակառակ,
տեսայ որ սենեակի լուսաւորուած էր
և բոցափայլ կրակ մը վառարանիս մէջ
կը ճարճատէր : Անմիջապէս աչքս չորս
կողմ շրջեցի անկուշտ հայուածքով,
իմանալու համար թէ ի՛նչ նոր հրաշք
պատահած էր արդեօր, և կամ թէ որ
բարերար ձեռքերն այսքան խնամով
օգնութեան հասեր էին ինձ, առաջին
անգամ աչքիս զարկաւ նախորդ գի-
շեր դուռս զարնող ողորմելի կինն իւր
երկու զաւակներով : Ծանր աշխատան-
քէ մը յոգնածի պէս մշիկ մշիկ կը քը-
նանար բազմոցիս վրայ, հետեւաբար
ուշաքերելու համար գլուխս ձեռքե-
րուս մէջ առի և խոր մտածումի մէջ
թաղուած ջանացի միտքս բերել մի
առ մի պատահած անցքերը :

Վերջէն խմացայ թէ խեղճ կինը իմ

գլորիլս ու մէկէն ի մէկ անզգայանա-
լըս տեսնելով, վախցեր ու անմիջապէս
ներս մտնելով դուռս գոցեր է, և ի
վերջէ գիս անկողնիս մէջ տեղաւորելէ
ետք նկատելով որ նախնական դար-
մաններն կատարելու համար սենեկիս
մէջ ոչ կրակ կար և ոչ ճրագ, սրտա-
գողով դուրս ելեր և մօտակայ նպա-
րավճառին խանութէն ածուխ, մոմ
և այլն ճարելով (անշուշտ իւր ասդի-
էն անդիէն մուրացած քանի մը դա-
հեկանովը) վերադարձեր և հարկ ե-
ղած ծառայութիւններն ի գործ դրեր
էր : Երբ տաքն ու հանգիստը քիչ մը
կազդուրէր էին զիս, կինն յոգնած
ու պարտասած գացեր իզմէ քիչ հե-
ռու իւր երկու մանկիկներուն մէջ
պառկեր էր, մտածելով անշուշտ որ
այն վիճակիս մէջ դեռ իւր ներկայու-
թեան կրնայի հարկաւորութիւն ունե-
նալ :

Այն ատեն երկու ձեռքերս գլը-
խիս զարնելով,

— Աստուած իմ, միջնցի, ու-
րեմն առաքինութիւն ըսուած բանք
դեռ կրնայ եղեր գտնուիլ աշխարհիս
մէջ :

Եւ սխալ յուղուիլ ու արտասուել :

Սակայն մտածելով որ այս հէք թշ-
ուառութիւն իմ պատճառաւ իւր մերկ
ու անօթի մանուկներուն համար աս-
դիէ անդիէ ճորած հացն ու ստակը
ծախսելով, մեծապէս վնասուած կը
համարուէր, միտքս դրի որ լուսնա-
լուն պէս սենեկիս մէջ ունեցած ու
ծնողքէս մնացած աւելորդ ու քիչ մը
արժեքաւոր կահկարասին ծախել և
անով թէ տանս վարձքը, և թէ՛ նը-
պարավճառին ու այս հէգ կնոջ ու-
նեցած պարտքս հատուցանել :

Սակայն մտովի այն խորհրդածու-
թիւններով պարտաւած պահուս տեսայ
որ կինն արթնցեր ու արդէն ինձ մօ-
տեցեր էր բաւական :

— Աւա՛ղ, խեղճ տխրիկս, ըսաւ
ուսիս զարնելով, որքան վիշտեր ու-
նիք որ այդքան անողորմաբար կը տա-
ռապեցնէք զձեզ :

— Այո՛, պատասխանեցի ինքզին-
քս կորուսած և ապուշի մը պէս ա-
նոր երեսն ի վար նայելով : Բայց դուք
ալ ունիք անշուշտ, և աւելի անադո-
րոյնն թերեւս, սակայն այնքան բարի
ու անկեղծ էք, որ այդ ամենն համ-
բերութեամբ կարող էք տանիլ . . .

— Հոգ չէ, աղջիկս, յարեց սա մայրական գորովով մը մխիթարել ջանալով զիս, դուք գեռ նոր ընկած էք ինչպէս կը կարծեմ, այդ վիշտերու վհին մէջ, և այդ պատճառաւ է միայն որ յուսահատութիւնն և ինքնամոռութիւնն կը պաշարէ զձեզ: Աւագ կը սովորի եղեր մարդ:

Այն պահուն, յորում կը խօսեր կինն, գիտեցի որ նէ իր այս մուրացիկ վիճակին մէջ իսկ դեռ ազնուութեան հով մ'ունէր վրան, կերեւելով ժամանակին ունեցած էր գեղեցիկութիւն, և խիստ անհանդուրժելի ու անապօրոյն ցաւեր միայն կարողացեր էին քանի մը խորշոմներ ու ակօսներ բանալ անոր գրաւիչ ու հաճոյալի դէմքին վրայ:

Յանկարծ միտքս եկաւ թէ աղքատութիւնն ու թշուառութիւնը դեռ ուրիշ որքան անսղորմ զոհեր ունեցած է արդեօք մարդկային սերունդին մէջ:

Ձերկարեմ վերջապէս քիչ քիչ այնքան ընտանեցայ այս կնոջ հետ, որ մինչև առաւօտ խօսեցանք իրարու մեր աղէտից և թշուառութեան պատճառներուն վրայ: մեզ պաշարող մտածողութեանց և մեր մութ ապագային վրայ: Իրաւ է որ ուրիշ առթիւ ամենին չպիտի յօժարէի համակերպիլ մուրացիկ կնոջ մը ոչ թէ ներքին խոտովանութիւններս ընել, ալ նաև հետը խօսիլ անգամ: սակայն այն բոպէին և անկէ ետք ալ գրեթէ տեսնելով որ ամեն բարեկամներէ լքեալ ու երեսէ ընկած պահուն, ինքնայօժար բարերարութիւն ու ծառայութիւն մը ընդունած էի իրմէ, աղէկ ու կատարելապէս աղէկ համոզուեալ էի թէ առաքինութիւնն ու ճշմարիտ ազնուութիւնը չէ թէ բարձր դասակարգերու մէջ, այլ աւելի այսպէս աղքատացած ու թշուառութեան ճաշակն առած մարդերու դասակարգին մէջ վնասելու էր միայն:

Իւր պատմածին նայելով, այս թշուառուհին ալ չափաւոր ապրուստի տէր ընտանիքի մը վերաբերելով ութ տարի առաջ ամուսնացեր էր պարկեշտ ու բարի արհեստաւորի մը հետ, որ զինք չափազանց կը սիրէր: Գրեթէ և-Յ տարիներ իւր ամուսնոյն հետ երջանիկ եղած էր, միշտ իրարու վրայ գուրգուրալով և առանց ծանր խօսք

մ'իսկ ընելու իրարու: Սակայն իւր երկրորդ զաւկին յղութեան միջոցին նիւթական անձկութիւնք և անգամ մ'ալ հրդեհի վնասներ, վրա, հասնելով կը կործանեն այդ ընտանեաց խաղաղութիւնն, որով այդ մարդն օր մը գլուխն առնելով կաներեւութանայ: տոմսակ մը ձգելով միայն իր տունն, որու մէջ կը գրէ թէ այլևս չը պիտի տեսնէ զինք: Երկար խուզարկութիւններէ ետք անհետար կը լլայ խմացուիլ թէ մեռած էր, թէ օտար երկիր գաղթած, «սակայն կինն բնաւ չհաւատար անոր ապրած ըլլալուն:

(Շարունակելի)

ՄՈՒՀԱՐԷՊԵԼԵՐ

Էզմինէի գատիմէնէն էն շայեանը իթիմատ թէ վարիսինէ վէ էզմինէի հազըրէնին էզրագըրէսմիլէսինէ միւսթէնիտէն, ազվամը մի իթէլիֆէնին եէքտիկէրէ գարչը իգամէ էթմիլ օլտուղու քեաֆիէի մուհարէպաթ ասըր պէտարը հէսապ օլտունուլ տըր:

Պու հիսապըն պիրինճի նէթիճէսի շու տըր քի, Տրօվա մուհարէպէսինտէն պու անէ տէկին, քիւրբէյի արդ իւգէրինտէ, մուհարէպէսիլ Եալընըզ Պիթ սէնէ հէնուզ միւրուր էթմէմիլ տիր:

Իքինճի նէթիճէտէն անլաշըրբօր քի, հէր պիր ասըրն Եիրմիտէն օթուզ սէնէսի դարֆընտա՝ պու մուհարէպաթը սիեասիյէ վէ տինիյէտէ լա ագալլի գըրք միլեօն ինսան թէլէֆ օլմուլ տըր:

Արթըր ինսանլար միւթէմէտտին օլտուղլարընտան նէ հագգ իլէ իֆթիլսար իթմէլի տիրէր:

Բ.

ԲԻՅԱՆՔՈ ԻԼԷ

ԳԸԶ ԱԼՄԱՔ

Ձէքի վէ դայէթ ագիլ տէլիգանլընըն պիրի, դայէթ հէսնա պիր գըզա ալէագա էթմիլ իտի. գըզըն բէտէրի իսէ գիւլլիյէթլի սէրվէթի պուլունտուղու հալտէ՝ դանէթ թամաքեար օլուպ, Եալընըզ լիւաեա ըիայէթ էտէր՝ էօյլէ գէքեալէթ, տիրայէթ կիպի խասսէլէրի պուլունան տէլիգանլըլարա ասլա էհէմմիյէթ վէրմէզ իտի:

Իւշ այ մուգատտէմ, զիքը էթտիկիմիլ մէրգում տէլիգանլը գըզըն բէտէրինին՝ պէ դայէթ պիր տօսթունա կիտիպ իֆտաէյի հալ իտէրէք բէճա էտէր քի գըզըն բէտէրինէ իշի ալալագ ագալ իղտիվաճլարընա բէյինի թահսիլ էթսին:

— Պէտրոսիկ աղա, էյի տէյօրսուն ամա ճէրօնիմոս աղանըն հալինի պիրիսին, սէրվէթին Եօգ տէլի բէտա էտէճէք տիր:

— Եանընտա հըլմէլ էթտիկիմ էվրօբալը թիւճար հէր նէ գատար շիմտիլիք 300 ֆրանգ մաալ վիրմէյտէ իսէ տէ երլպաշընտա պէնի իշինէ հիսսէտար իտէճէք, օ վագըթ պէն տէ սէրվէթ սահիպի օլաճաղըմ:

— Պէտրոսիկ աղա, սէնի դայէթ սէվէրիմ, նամուլը, իշիւպար վէ գէքի պիր շօճուքըն սիսուն իշին չօլըշաճաղըմ վէ ումարըմ քի պու իշի պաշա չըքարըրըմ:

— Թէշէքըլըր էտէրիմ, նէ վագըթ կէլէյիմ պիր հապէր ալմաղա:

— Եարըն էօյլէստէ կէլ:

Պաշ իւստիւնէ էֆէնտիմ տիյէրէք պիղիմ Պէտրոսիկ աղա սէվինճ իլէ մուֆարապաթ էթտի:

Ճէրօնիմոս աղանըն տօսթու Պօղոս աղա օ ագշամը էվինտէ եէմէյինի եէտիքտէն սօլըա գալըսը ճէրօնիմոս աղանըն էվինէ կիթտի, վէ պիրալ հօշ պէշտէն սօլըա պիր սըրասընա կէթիբիլ լագըրտըլը աշալ:

— Ճէրօնիմոս աղա, սանա խալըլը պիր իշ իշին կէլտիմ:

— Պայիլ իլէ բարա՝ մը իստէԵօրլար:

— Եօք գարտաշ պու բարաճա իշ տէյիլ. մատմաղէլ Մառիյէ դայէթ կիւգէլ, ագըլը, վէ իւշկիւզար պիր տէլիգանլը պուլտում:

— Գիմ տիր պու տէտիյին տէլիգանլը:

— Բէք թանըտըլըն պիլտիլին պիղիմ Պէտրոսիկ:

— Հանկըսը, շու թիւճար Եանընտա Եաղըճըլըք էտէրսէ օ՝ մը:

— Էվլէթ, հէմ նամուլը, հէմ դատէկեան...

— Պունլարըն հէվսի էյի ամա ճէպի տէլիյին պիրի, պէն տիվանէ տէյիլիմ քի գըզըմը չըքարըլ էօյլէ զիպիտիյէ վէրէյիմ:

— Նէ՛յ, զիպիտի օլաճագ ալտա
իւշ եիւղ ֆրանգ ալըեօր . . :

— Քէնտի պօղաղընա անճագ էլ-
վէրի :

— Իլէրտէ չօրպաճըսը քէնտիսինէ
հիսսէտար էտէճէք :

— Նէ վագըթ զէնկինկէնիսէ օ վա-
գըթ էվլէնսին :

— Էյի ամա Մառի տէ օնու սէ-
վէեօրըմը պիլիօրըմըսն :

— Մառի լիւստան պաշկա պիր
չէյ սէվէմէլ :

— Աման սէնտէ, լիւստան կէօ-
զինն տօյմատը մը տահա, պէօյլէ զէ-
քի, տիրայէթլի, էւշիւղար ատամը
նէրտէ պօլաճագսն :

— Պու տէտիքէրին ինտիմտէ պիր
փուլա տէյմէլ, բարտեա պաղալըմ :

— Տէմէք քի գաթիլէն ըհտտ ի-
տէյօրսուն :

— Հաթտա պունտան պէօյլէ լա-
գըրտըսընը պիլէ էթմէ :

Պու միւքեթմէնին իւզէրինէ Պօղոս
աղա գաթը իւմիւտ իտէրէք խանէսինէ
տէօնտիւ վէ տէվրի կիւնիւ Պէտրոսիկ
աղա ճէվապ ալմաղա մաղաղայա կէլ-
տիկինտէ ճէրօնիմօս աղանըն ըհտտէթ-
տիկինի սէօյլէտի :

Պիլիմ Պէտրոսիկ աղա ասլա պիր
ճէվապ վէրմէ քսիլին մաղաղատան չըք-
տը կիթտի :

Իքի այ ագտէմ քէչիտէ օլընան
չըմէնտըֆէր գուրտսընըն 600 պին ֆը-
րանգ իդրամիյէսի Պէտրոսիկ աղայէ
խապէթ իթմիշ տիլէ Դալաթա բիյս-
ճաւընտա պիր շայիա զուհուր էթտի,
Պօղոս աղա տախի պու հալատիսի
տուլարագ բէք զիյատէ սէվինտի վէ
պիր կիւն Դալաթատա Պէտրոսիկ ա-
ղայը կէօթիւկիւնտէ սէլամլաշարաք
սօրտու :

— Ճանըմ պիր հալատիս վար իսէ
սահի մի :

— Շըմէնտըֆէր իշի մի տէտի կիւ-
լիւմօէյէրէք, պուեուրըն եէնի աշմըշ
օլտուղըմ մաղաղամա կիտէլիմ պիրէր
գահվէ իչէլիմ տիլէրէք Պօղոս աղայը
Բէրչէմպէ բաղարընտա վասի պիր մա-
ղաղայէ կէօթիւրտիւ . իրի պիր գա-
սա իւշ տտէթ եաղըճը իքի տէ ա-
եագտա տօլաշան խտմէթ քեարլար
պուլունմագտէ իտիլէր :

— Տէմէք քի կէրչէք բիյանքօ վուր-
մուշ սօրտու Պօղոս աղա :

— Սիլէ եալան սէօյլէմէմ, պու
կէօթիւքլէրինիլին հէփսի պիր այ ի-
չին գիրայըլա տըր, Մարիյէ օլան տէ-
րէճէսիլ մուհապէթիմի պիր թիւրլիւ
թէրք իտէմէտիմ, տիւշիւնտիւմ քի
ճէրօնիմօս աղայը ալտաթմագտան
պաշկա չարէմ եօգ, բիյաղաեա պիր
հալատիս չըքարտըմ քի 600 պին ֆը-
րանգ պանա չըղմըշ տէյի, էկէր պէն-
տէնիլէ մուսվէնէթ էտէրսէնիլ, պու
տէփա ումարըմ քի ճէրօնիմօս աղա
եօք տիմէլ :

— Պու օեուրու բէք կիւղէլ տիւ-
շիւնմիւշիւն, պու աղալտուտան թէգի
եօք կիտէր կէօթիւրիւմ եարըն կիւն-
տիւղիւն սաաթ ալթըտա պուրտա
պուլուն պէն ճէրօնիմօս աղաեք ալըր
կէլիլիմ տէյէրէք Պօղոս աղա կիթտի :

Տէվրի կիւնիւ թամ սաաթ ալթը-
տա ճէրօնիմօս աղա Պօղոս աղա իլէ
պիրլիքտէ մաղաղայա կէլտիլէր, ճէ-
րօնիմօս աղա տէպտէպէի կէօթիւնճէ
պիւսպիլթիւն ինանարագ 600 պին
ֆրանգըն Պէտրոս աղաեա խապէթ
էթտիկինէ, գահվէլէր իշիտիքտէն
սօղոս տէտի :

— Օղլում Պօղոս աղա տէտի քի
գըղըմ Մառիյի ալմագ իստէմիշսին
վէ շիմտիքի ճէպպարլար կիպի էօյլէ
թրախօմա ֆիլան իստէմէմիշսին էօյլէ
մի :

— Պէնտէնիլ բարա իչին էվլէնմէ-
յօրում գըղընըղ սէվէրիմ էկէր էտնա
գուլունուգա լայըք կէօթիւրսէնիլ ի-
քինճի պիր էվլատընըղ օլմաք իտէ-
րիմ :

— Սէն զաթ ֆամիլեատանսըն,
սէնին զէքեապէթիւն տիրայէթին միլի-
օնլար տէյէր գըղըմը սէնտէն էյիսինէ
մի վէրէճէյիմ, նէ վագըթ տիւլիւն
իստէրսին :

— Էկէր միւմքիւն իսէ օնպէշ կիւն-
տէն :

Պաշ իւսթիւնէ տիլէրէք, օն պէշ
կիւնտէն տիւլիւն օլուր պիթէր, վէ
թապիլ Բէրչէմպէ բաղարընտաքի մա-
ղաղա գաբանըր, ճէրօնիմօս աղա պիր
կիւն կիւլէյիսինի կէօթմէք իւղրէ մա-
ղաղայա կիտիլ գաբալը պուլտուղըն-
տան ագչամա էվտէ սօրտու :

— Պու կիւն մաղաղա նէյէ գա-
բալըլըտը :

— Արթըք լաղըմը եօք տէյի գա-
բատըմ էսկի իշիմտէյիմ :

— Նէ, եա հանի սանա բիյանքօ
վուրմուշըտը :

Պէտրոս աղա էհլինին էլինտէն թու-
թարաք տէտի :

— Պիր ինսանա պունտան զիյատէ
լիգալըր բիանքօ մը օլուր :

Ճէրօնիմօս աղա նէ տէքէ կէլտի-
կինի աղնատը իսէ տէ, արթըք իշ իշ-
տէն կէլմիշ օլտուղընտան, ասլա սէ-
սին չըքարմաղ օլտու :

ԸՌՆՏԻԿ ՏՈՒՏՈՒՅԻՆ

Ե Ր Ա Ջ Ը

(Նախօրը թիւն)

Խիստ զայրացած տուն վերադար-
ձաւ Ընտիկ տուտուն, կիւլիւնեա
տուտուն իւր երազին մեկնութիւնը
չը տալուն պատճառաւ, իրաւամբ կը
վախնար թէ՛ ժամանակ անցնելով կը
մոռնա տեսած երազը :

Հինգչարթի առաւօտուն կանուխ
արթնցած գարձեալ կը խորհէր թէ
որու մեկնել տայ իւր երազը, մէկէն
ի մէկ միտքն եկաւ :

— Դա ելլեմ Ալէմշահին երթամ
բսաւ ան ասանկ պաները բէք ալէկ
կիտէ, թուղթ կը պանայ, բախլայ կը
նեւտէ, սա նայէ ընտօր ալ առաջուց
միքկըս չեկաւ :

Ընտիկ տուտուն անմիջապէս տունէն
մեկնելով ուղղակի Ալէմշահ տուտուլին
տունը գնաց : Տան բաց գրան առջին
պատառուն զգեստներով տաան սա-
րեկան աղջիկ մը տղմին մէջ փոս մը
բանալու կղբաղէր որպէս զի տղմին
աղտեղի ջուրը անդ փողուելով հօր մը
ունենայ :

— Դա ախճիկ մարդո նե՛րս նէ :
Այս հարցման գեռ փոքրիկը չը
պատասխանած ներսէն ձայն մը հար-
ցուց :

— Ով է իս հարցնողը :

— Հօ՞տ ես, պարի լուս Ալէմշահ
տուտու :

— Վույ տուն ես Ընտիկ տուտու,
բարի եկար, սա օքիլտ ճուր թափեմ
ինչ ընեմ, գա ամա անկաճս կը խօսէր
կոր ըսի քի մութլախ իս կը զուրցնի կոր :

— Քուրուկ անցած գիշեր խարմա-
խարըշքի էրաճներ տեսայ որի կացի
նէ չը կրցին մէյնել :

— Հէփշ ո՛ւ . . .

— Խեբ ըլլայ :

— Խերն արևուդ :

— Հոռմի մը կէնճի կիացի անոր ալ լախըրաւն չը հասկցուիր, եւայ կիւլիննային կացի ան ալ ինէ տէրալի, տղան աղջիկ մը . . :

— Հէփշո՛ւ . . :

— Խեր ըլլայ :

— Խերն արևուդ :

— Եթէր գա ելլեմ Ալէմշահին երթամ ըսի, ան աղէկ էրած կը մէյնէ, հայտէ մը ըրի եւայ եկայ, հիմայ էրածիս մէջ . . :

— Հէփշո՛ւ . . :

— Խեր ըլլայ :

— Խերն արևուդ :

— Ինչ կըսէի կոր, հա, էրածիս մէջ տեսայ օր Համբիկիս խորօղ մը առեր տուն է բերէր գա ատ խորօղը զըթ իյնա տէ, իս կըթծէ, կըթծէ, կըթծէ . . . :

— Հէփշո՛ւ . . . :

— Խեր ըլլայ :

— Խերն արևուդ :

— Գա անանկ վախնամ, անանկ վախնամ օր վրաս մարմուր կայ տէ . . . :

— Հէ, հէ, հէփշո՛ւ . . . :

— Էյ խերտ անիծեմ կընիկ, քիչ մը քիչ քաշէ ատ պուռնուդին օր հապիրէ չը փռնքտաս :

— Ինչ ընեմ քուրուկ չը քաշեմնէ կըլիս կը պոնէ, իշտէ առտուանցները ասանկս սահթի մը խրտար պիտի փռնքտամ օր կըլիս պէյնս տեղը կայ, տուն նախէ էրածդ, անչէ ամա ամսուն չիֆթին էր չէնէ թէքին էր տեսած էրածդ :

— Ամսուն թէքը չիֆտը ինչ է :

— Սանքիմ ամսուն քանիին էր տեսար :

— Ինչ կիտնամ մուցա կընաց, վախ վախ, վախ :

— Ձարար չունի, չըլլայ նէ թուղթ մը կը պանամ կը կըղնամ :

— Վույ Աստուած կէնճ արևդ պահէ հէմէն :

— Հիմայ ըսիր օր աղա Համբիկը խորօղ մը առեր տուն է բերէր, ատ խորօղը քեզ կըթծեր է, անանկ չէ :

— Հա տէ, վրաս ալ մարմուրը եկա :

— Խորօղը խապար է, ասոր վաղը աղէկ խապար մը պիտի առնես . . . հէփշո՛ւ . . . :

— Խեր ըլլայ :

— Խերն արևուդ, աման արթըլս աս նէվաղին ալ վրայէս չը կընաց :

— Տնաչէն, նէվաղին պան ըսելուդ էնֆիլէն կըյրէ :

— Ծառքս չէ Ընտիկ տուտու, պաղի Գառթա հատած կըլլայ թախ օր օր պախալին տղուն առնել տամնէ սէրսէմի պէս պան մը կըլլամ, ինչ կըսէի կոր :

— Մէկ երկու օրէն աղէկ խապար մը պիտի առնես կըսէիր կոր :

— Հա, ան խորօղին քեզ կըթծելը անկէ վրադ մարմուրը կալն ալ, ատ խապարը առնելուդ բէք պիտի խնդաս անէ :

— Հէմէն Աստուած լսէ պերնէդ, աճապ Համբիկիս կործ մը պիտի կըտնուի կըսես :

— Շիտակը ատիկայ չիյտեմ ամա մուլթալս ասոր վաղը խեր խապար մը պիտի առնես :

— Իշալահ ատ ըսածդ ըլլայ տէ սուլմաներով պաներով քեզ պաղնիք մը տանիմ. հիմայ նայէ օր ըսեմ, Համբիկիս կըսեմ կոր քի մինպահաթ ատ խորօղը տունիս մէջը չեմ ուզեր բնտոր օր պէրիք նէ առ տար կը պուամ անար . . . :

— Հէփշո՛ւ . . . :

— Վույ հէմէն հէփշուդ հատնի Ալէմշահ . . . ալ աֆախաններս հատուցիր նէ . . . :

— Գա տուն էրածդ նախէ ինչուդ պէք :

— Անար ինձի կըսէ քի ուր տանիմ ձգեմնէ կենէ կուգայ. կատու էր զայէր կըսեմ, գա աս արան փիր էլստիյար՝ ծուններու պէս ճերմակ մօրու օր մարդ մը տնկուեցաւ տէմս, տիլէ պէնտէն նէ տիլէրսին ըսաւ. շու խորօղը էվիմոնէ տէֆ էթ. գա հիմայ կը մոմտամ օր անոր ասոր ետլվար ըլլալուս ընտոր տանակը ճախն չը տրի տէ չը կըյրեցի :

— Աղէկ օր միքիլտ չէ եկեր եանի ծառքովը խամէթը կը կըյրէիր :

— Ասծուծոյ զօրքին խուրպան ըլլամ, չըսես օր տահա ուտելիք հաց ունիմ եղեր տէ միքիլտ չէ եկեր, իշտէ ատ ճերմակ մօրուք մարդը ըսաւ օր շու գարչըքի ուլու տաղըն արգասընա պրաքապիլիբէն պիր տահա կէլմէզ, անկէ նապէտիտ եղաւ :

էս ատ խորօղը պըռնեմ պօխճայի մը մէջ բաթտեմ տուռնէն տուրս իյնամ օր պիտի տանիմ ատ ըսած լեռին էտին պիտի ձգեմ, գա թամամ քի ես ատ ըսած լեռը պիտի երթամ, ատ լեռը պաշայէ վրաս գալ. գա քանի փախչիմ կըսեմ ան վիրայ տէպի վրաս կուգայ, պուամ պիտի լեզուս պոնը ուեր է ծանս չեյլար, ալ վազելէ տէրմանս կըյրեցաւ ինչ կըլլայ նէ ըլլայ ըսի կեցայ, լեռն եկաւ վրաս փլաւ, վախուս լեղապատառ արթընցայ :

— Գա Ընտիկ, չըմէնտուրայի թուղթ ունի :

— Մէկ հատ մը առաւ Համբիկս, տուրպիս մէջը պաղնիքիս պօխճային առան պահեր եմ :

— Վազէ տուն կնայ, մուլթալս չըմէնտուրային բիյանքօն քեզի ելած է, խեր խապար մը պիտի առնես չըսի, իշտէ ճերմակ մօրուք մարդը խըսմէթ է, ան մենձ լեռն ալ չըմէնտուրան է, վրատ փլեւն ալ բիյանքօն է :

Էյ եանի ատանկ պան մը ըլլայ նէ արթըլս եօխսուլլուդա թէօպէ կընեմ. վազեմ տուն երթամ Համբիկիս խապար տամ ըսելով, աճապարանք Ալէմշահ տուտույին տունէն մեկնեցաւ :
(Ծառքանիւն)

ԳԼԹԸՐԻԶՄ

Միւսիւնիւն պիրի էվէլի կիւն պիր էվէ վիզիթաեա կիտէր. լադըրտը ատարսնտա էվին մատմազէլի միւսիւնէ սօրար :

— Թէաթրօյա կիտէ Խօրսընըզ մօնսիէօ :

— Էվէթ մատմազէլ, սայ քի հէր ազչամ օրտայըմ :

— Լա-Ժուիվի կէօրտիւն :

— Օնույըլա կէչէն ազչամ Գուրօն տա կէօրիւշտիւմ ճէվապ վէրտի պիչարէ մօնսիէօ :

— Թուաման աղա, բալթօեու եէնի՞ ալտըն :

— Էվէթ, նասըլ տըր :

— Գուամաչը ֆէնա տէյիլ ամա, իւստիւնէ չօք կէնիլ :

— Նէ՞ սէօյլէեօրսուն կէնիլ մի :

ԳՈՅՈՒՄՃՈՒ ՎԵ ՍԱԱԹՔԸ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

Օննիկ Մ. Գրիգորյանի Ռուբին Պաղտատեան վէ Շիւրէքեասը, բաղ-
պէթիւ ահալիյէ իլան էտէրլէր քի,
պու տէֆա Պէյօղլունտա ճատտէի
գէպիրտէ Ն. 176 (եէնի թէաթրօնուն
իթթիսալինաէ) եէնի պիր շէօպէ աչ-
մըշ տըրլար, հէր նէվ միւճէվհէրաթ
վէ սայիրէ, ալթուն կիւմիւշ սաաթ վէ
դօրտօնլար զարիֆ շալ պրօշլարը վէ մէ-
տայլեօնլար զանէթ էհվէն ֆիեաթ իլէ
սաթրլը, հէր նէվ թամիրլէր եաբրլը:
Մէգըիւր շիրքէթին տիկէր շիւպէ-
սի աախի, Ստանպօլտա չարսուի քէ-
պիրտէ տօղրու եօլտա տըր:

Տ Օ Գ Թ Լ Օ Ր
ՕՆՆԻԿ ԳԱՐԱՄԱՃԵԱՆ

Տօգթէօր Օննիկ, Կ. Յ. Գարա-
մաճեան էֆ. որ ուսումնասիրած է մաս-
նաւորապէս ներքին. մորթիւնի և կա-
նանց հիւանդութիւններն պատիւ ու-
նի ծառայած ել Արգոյ չա արալութեան
թէ՛ հիւանդ կ'ընդունէ՝ ամէն օր Նէնի-
Գարու Ալ-Պաճըար բողոց 40 թիւ
նար տան մէջ և կը դռնուի ամէն չո-
րեքշաբթի և չորաթ օրերը ժամը 8նէն
վերջը Պահճէ-Գարու Զարգեան Պօղոս
էֆէնտիի դեղարանը:

Զօր խորհրդակցութիւնը ժամը 8նէն
Յ. ամէն հինգշաբթի իւր բնակարանը և
երեքշաբթի օրերը Կոստան Ճիւանի
ֆէնտիի դեղարանը ի Սամաթեայ:

Սապըգ Մամուլ զաղէթասընըն սա-
հիպ վէ նաշիրի Այվազեան Գէորգ է-
ֆէնտի պու տէֆա Գալաթատա Իսի
խանընտա պիր տէպօօ աշմշ օլուպ,
Միտիլլի ատասընըն մահսուլը սաֆիսի
օլմագ իւզրէ էն ալէա ճընա զէթին
եաղը վէ նէվ պէ նէվ Պօհճա Ատասը

չարապլարը վէ սապուն վէ իզմիր մաս-
տիգասը, զայէթ էհվէն ֆիեաթ իլէ
ֆիրուխտ իթմէքտէ տիր:

Իշպու տէպօօյա միւրաճաթա
ըաղպէթ խտէճէք զէվաթըն հէր հալ-
տէ մէմնուն օլաճաքլարը պի իշթիպահ
տըր: Տաշրալար իշին սըբարըշ գա-
պուլ օլունուր:

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՅԵՏՈՄՍ

Լաւագոյն քառթօնի վրայ ա-
մէն լեզուաւ կը պատրաստուի
իգին 100 հատը 10 դհէկն.
պէտք ունեցողները պէտք է
գիմէն Գ. Պաղտատեան տը-
պարան Յակօբեան խան
թիւ 13 Կ. Պոլիս:

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ — ՃԵՐԻՏԵՒ ՇԱՐԳԻՑԵ

— 158 —

Կոմսը քայլ մը ետ քաշուեցաւ այս յայտ-
նութեան վրայ սարսափով:

— Այդ մարդը քոյրս պղծելէ յետոյ իբր
որդեսպան ոստիկանութեան մատնեց զոր բան-
տին մէջ առակ նշաւակի վերջին շունջն ա-
ւանդեց, իսկ մայրս, քրոջս ձերբակալուած օրն
սրտին ցաւէն կաթուածամահ եղաւ, ըսէք կոմս
իրաւունք չունիմ այս հրեշէն անձամբ վրէժ
լուծելու:

— Ես քու տեղդ ըլլայի, զայն շան մը
պէս պիտի սպաննէի մինչև ցարդ:

Բազարատ ուսերն բարձրացուց գլուխն
օրօրելով:

— Մահը միթէ պատիժ մ'է այն եղեռ-
նագործութեանց որք էութիւններ կոչնչացնեն
զայնս թշուառացնելով յաւիտենապէս, տարի-
ներով կեանքս թունաւորող և ապագաս կոր-
ծանողն՝ վայրկեանկան ցաւ մը պատճառելով
միթէ զայն արժանապէս պատժած կըլլամ:
ինչ է մահու պատիժն եթէ ոչ առ առաւելն
հինգ վայրկեանի ցաւ մը. եթէ մարդ պատահ-
մամբ մատը կըտրէ ադկէ աւելի կը տառապի.
նա իմ պատիւս և ընտանիքս կործանեց, ես
ալ զայն ընտանեաց տէր ընելէ յետոյ պիտի
զարնեմ:

Բազարատայ խօսած պահուն աչքերը կը
փայլատակէին. կոմսը առանց բառ մը ըսելու

— 159 —

գզրոցէն նիկուլի ստորագրաց թուղթը առաւ
և Բագարատին տալով ըսաւ:

— Առէք սիրելիդ իմ, ասի ձեր իրաւ-
ունքն է. հիմայ կը հաւատամ որ Աստուած չը
նեղէր այդ մարդուն և զքեզ գործիք ըրած է
զայն պատժելու:

— Ոհ այժմ իմա է նա դոչեց Բագարատ
ուրախութեամբ՝ չէ թէ առնելով, այլ յափշ-
տակելով կոմսին ձեռքէն ցանկալի թուղթը:

— Հիմայ որ այդ հրեշին ակռաները խըլ-
ուած է, ես այ քեզնէ բան մը պիտի խընդ-
րեմ:

— Հրամայեցէք կոմս, արեանս մինչեւ
վերջին կաթին ալ զոհելու պատրաստ եմ ձեր
վսեմութեան համար:

— Արեան պէտք չիկայ, այլ բարեգոր-
ծութիւն մը պիտի կատարես, հիմայ որ ձե-
ռացդ մէջն է նիկուլ, ինչ հարկ կայ անմեղադ-
ջիկ մը այսօրինակ եղեռնագործի մը կինը ըլ-
լայ, Աննա ըսած սպասուհիդ նորա կենակից
ըլլալու դատապարտելը միթէ անգթութիւն
չէ:

Կոմսին այս առարկութեան վրայ Բագա-
րատայ ճակատը մթազնեցաւ, փոքր ինչ խոր-
հելէ յետոյ պատասխանեց:

— Տէր իմ, խիստ իրաւացի է ձեր դիտո-
ղութիւնը, բայց ճակատագիրն անողոր է: